

Den första generationen

**Nio bibelfantasier av
Sven Hillert**

Inledning

Majgull Axelsson sa en gång om sitt författarskap ungefär så här: När jag skrev som journalist måste varje detalj vara sann och ändå kändes det som att den bild jag gav var falsk. När jag skriver som författare är detaljen falsk, men ändå är det jag skriver sant.

Det finns en parallell till detta som gäller bibelläsning och bibeltolkning och som i högsta grad gäller för breven i Nya testamentet. Så länge vi bara håller oss till det som är skriftligen bevarat och framställer verkligheten som den är uttryckligen beskriven så kommer vi att ge en falsk bild av den första generationens kristna sammanhang.

Eftersom vi har *en* författares minnesbild och en mans framställning att gå efter, får vi en ofullständig bild av verkligheten, hur äkta citaten än är. Men genom att fylla ut bilden, med hjälp av det vi kan läsa mellan raderna och ta reda på genom seriös forskning, kan vi måla en sannare bild av den första kristna generationen. Vår beskrivning blir visserligen uppdiiktad när det gäller detaljerna, men ger oss ändå en sannare bild av verkligheten.

Denna skrift är ett försök att bidra till en sannare bild av den första generationen kristna. Förhoppningen är att den ska inspirera läsaren att själv, med hjälp av fantasi och forskning, göra den första generationens kristna tro mer synlig för vår tid.

Mötet som befriar

Fyra fantasier utifrån Paulus brev till Filemon

Paulus tankar

Paulus stannar upp, ordflödet tystnar. Han andas in och andas ut: Du kan lägga ifrån dig pennan nu, brevet är klart, säger han.

Paulus har vägt sina ord, valt sina uttryck. Tankar, känslor och tro har blivit skrivna meningar på fin papyrus. Brevet är färdigt. Onesimos kan resa.

Egentligen är det märkligt, tänker Paulus, hur ivrig Onesimos har varit att komma iväg och hur jag själv har varit den som hållit tillbaka tankarna och bromsat planerna, men fått ge mig. Till sist var det bara en sak som måste göras före avfärden. Ett brev måste skrivas.

Om du nu ska återvända till Kolossai, tillbaka till din tjänst som slav, så måste jag få ge dig ett brev i handen. Jag känner ju Filemon, din ägare. Jag måste få berätta och förklara vad du betyder för mig och för oss i församlingen här, så att han tar emot dig på allra bästa sätt.

Så sa han, och nu är det alltså gjort. Brevet är skrivet. Onesimos kan resa. Men i Paulus tankar kommer han att finnas länge än. I Paulus hjärta har Onesimos en plats för alltid.

Det är verkligen som att föda barn, tänker Paulus, att vara med när människor hittar ord för sin tro. Det är som att föda barn, att få ge ord åt Guds nåd och kallelse och vara den genom vilken Gud ger nytt liv åt en människa. Och sällan var det väl tydligare än med Onesimos. Kan det vara mer tydligt än när en slav får uppleva det möte som befriar?

Paulus minns när han första gången mötte den förrymde slaven, på flykt undan en tillvaro som inte längre gav näring och liv. En man på flykt hade han mött, men också ett barn öppet för den nya tron. Paulus hade gett honom mjölk att dricka, men snart också fastare föda. Han hade fått se Onesimos växa in i sitt nya liv, i tro på Kristus, som ett av många syskon i tron, som människa och kristen.

Det är verkligen som att föda barn, tänker Paulus. Och det är att återuppleva sin egen födelse, sin egen kallelse och nystart i livet. Han är mitt barn och samtidigt är vi syskon, födda av samma Ande.

Paulus försjunker djupare i tankarna om sitt eget möte med Jesus där en gång på vägen till Damaskus. Åter kan han känna dofterna, se vidderna och höra sorlet, och så det ögonblick när han ser ingenting och ändå allt, när han hör den röst som rymmer hela hans liv och fyller hela hans varelse.

Det är märkvärdigt, tänker Paulus, när bilderna åter glider lite på avstånd. Det är märkligt hur allt började på nytt i den stunden och ändå var ingenting förändrat. Allt börjar på nytt med en ny tjänst, ett nytt uppdrag och samtidigt hör allt samman med allt. I mötet med Kristus blev jag inte befriad från det som varit. Jag blev befriad till att se mitt ursprung, mitt uppdrag, mitt liv och min kallelse på nytt.

Den Gud som utsåg mig i moderlivet kallade mig i sin nåd, tänker Paulus. Den Gud som följt mig från min första stund gav mig uppdraget att förkunna evangeliet, det glada budskapet, att gå över gränserna till andra än mina egna, att möta människor och vara med där tro växer och fördjupas.

Gud som utsåg mig i moderlivet kallade mig i sin nåd. Den Gud som följt mig från min första stund, som burit mig i det jag sagt och gjort, som väntat på mig och hjälpt mig att hitta vägen igen, denna samma Gud har tagit mig i sin tjänst ännu en gång. Gud har fört mig till nya möten med nya människor. Och jag, en åldrad man som aldrig varit gift, får föda barn i tron, känna moderkänslor, omsorg och närhet.

Så är tankarna tillbaka igen, hos Onesimos, brevet och den väntade avfärden. Onesimos, mitt kära barn, mitt älskade syskon.

Oh Gud, gör så att det går bra för honom, tänker Paulus stilla. Var med honom på resan och i mötet med det gamla som ändå blivit nytt, så att också det kan bli ett möte som befriar!

Onesimos tankar

Med brevet från Paulus väl inbäddat i packningen har Onesimos börjat färden tillbaka till sin jordiske ägare, Filemon, tillbaka den väg han kommit.

Han känner igen sig och kan vägen, men ändå är inget sig likt. Den som rymde på natten färdas nu på dagen. Den som ömsom skyndat sig, ömsom krupit ihop och smugit fram, vandrar nu med stadiga steg. Den som flydde fylld av rädsla för att bli upptäckt, visiterad och arresterad, går nu lugn och trygg som i frihet.

Så är han alltså en annan än den han var. Och ändå är han densamme. Därför söker han sig också tillbaka till ursprunget för att omfamna hela sitt liv och bära det in i befrielsen. Han måste tillbaka till sig själv och sitt eget, för att det nya verkligen ska bli verkligt. Så vill han känna befrielsen inte bara på ytan utan på djupet, längst där inne.

Hela sin tid i frihet har Onesimos känt att han måste göra upp med sitt förflutna på detta sätt. Om mötet med Gud verkligen förändrat honom, om mötet med Kristus verkligen befriat honom, då måste friheten omfatta också hans gamla liv. Då måste han göra upp för att kunna lämna.

Han tänker tillbaka på sin flykt och tiden innan dess. Han hade känt sig så oändligt bunden och låst som slav hos Filemon. Inte för att det var något fel på sysslorna han skötte, inte heller på attityden hos husets herre och ännu mindre på hans matmor Apfia. Men ändå tog luften slut. Till sist hade han kippat efter andan.

Inom sig hade han hört mors och fars röster om att dämpa sig, lugna sig och finna sig i sin lott. I sömnen hade han mött gestalter från barndomen som givit honom samma budskap. Bli stilla mitt barn, foga dig för ditt eget bästa. Men i vaket tillstånd hade han svarat rösterna. Han hade känt kraften i kroppens muskler, upplevt förmågan att tänka klart och öppet och känt att rollen som slav inte gav utrymme för hans kraft och förmåga.

Så hade Onesimos hört talas om Kristus och förstått att Filemon och hans hustru Apfia tagit steget över till kristen tro. Han hade hört talas om möjligheterna för slavar att köpas fria och tillhöra församlingen. Drömmen hade väckts och tog allt fastare form. Här fanns en röst som var starkare än talet om att foga sig. Befrielse för de fångna, frihet för de förtryckta. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Här fanns någon som stod på Onesimos sida och förkunnade det hopp som också var hans eget.

När hans herre sedan gick för långsamt fram, när luften blev tjockare och Onesimos fick svårt att andas, när friheten han hört viskas om inte blev verklighet, då hade han rymt. Men han rymde aldrig från sitt liv, inte ens från början kände han det så. Han rymde inte från sig själv, utan till sig själv.

Väl framme hos Paulus, där han mötte Kristus, där mötte han också sig själv i djupaste mening. Men därmed är han också på väg tillbaka, redan från första stund. Andra kanske måste lämna sitt liv helt och hållet för att börja om från början, tänker Onesimos. Men jag måste bejaka mitt liv och min vandring. För mig innesluter vägen framåt även vägen tillbaka.

Därför är det också med stadiga steg Onesimos går där på vägen. Och med glädje tänker han på brevet som Paulus har

skrivit. Det är en garanti för att allt det nya inte bara är en dröm, att hans befrielse är sann, att han faktiskt har tjänat Kristus på alla sätt. Brevet är ett bevis för honom själv och andra på att han verkligen varit med om det möte som befriar.

Aldrig mer, tänker Onesimos, ska jag se mig själv som en halv människa. Aldrig mer ska jag vara mindre värd än någon annan. Hur det sedan blir rent praktiskt får framtiden utvisa. Kanske församlingen köper mig fri. Kanske Filemon ger mig fri. Eller så får jag gå i mina gamla sysslor ännu en tid.

Vid sidan om vardagens sysslor ska jag ändå dela församlingens liv och där står vi sida vid sida, Filemon och jag. Där är vi syskon och ingenting annat. Där har han att ta emot mig som människa och kristen, som Paulus skriver. Och när vi får mötas där och dela måltiden vid Herrens bord, så kanske också det blir ett möte som befriar, både Filemon och mig.

Filemons tankar

Slaven Onesimos har återvänt. Med sig hade han ett brev från Paulus. Det är vackra ord, tänker Filemon, när han läser brevet. ”Jag tackar alltid min Gud när jag nämner dig i mina böner. Jag har hört om din kärlek och din tro, din tro på Herren Jesus och din kärlek till alla de heliga.” Vem hade väntat sig ett sådant brev med sådana lovord?! Det är frestande att bara sitta ner och ta åt sig. Men så enkelt är det förstås inte, tänker Filemon.

Han är en god författare, den käre Paulus. Han vet att uttrycka sig. Han talar om min tro på Herren Jesus - inte Jesus Kristus den här gången, utan Herren Jesus. En är allas vår herre, så är vi inte herrar över våra tjänare på samma sätt som förr. Sedan talar han om min kärlek till alla de heliga, min kärlek till alla, jude som grek, man eller kvinna, slav eller fri, min kärlek till alla.

Han skriver också att de heliga är vid gott mod tack vare mig. Det är uppmuntrande men också uppmanande. Vid gott mod! Nog verkade också Onesimos vara vid gott mod när han kom tillbaka i kväll, meddelade sin ankomst, överlämnade brevet och bad om en plats att sova.

Och det vill jag verkligen, tänker Filemon. Jag vill verkligen att han ska vara vid gott mod. Jag är ju så glad att han har kommit tillbaka, fast jag inte riktigt vet hur jag ska tackla den nya situationen, hur jag ska handla och bete mig. Paulus kallar honom för sitt eget barn och för mig ska han vara något mer än en slav, en kär broder, som människa och kristen.

Filemons tankar går till hans egen första tid i den nya tron. Resonemanget avtar, orden försvinner och de ordlösa bilderna tar vid. Han minns glada, förväntansfulla ansikten runt omkring sig, hög puls i hans egna ådror. Han minns hoppet och tillförsikten hos hans hustru Apfia när hon dragit honom med till mötena där i Archippos hus längre upp i sluttningen. Han kan känna hur hon övervunnit hans sista tveksamhet och hur han gett sig hän, lyssnat och tagit till sig av allt det nya.

Filemons ansikte öppnar sig alltmer i ett varmt leende. Jag vet, tänker han när orden kommer åter, jag vet hur jag ska hitta rätt ton och rätt tilltal mot Onesimos. Igen och igen ska jag lyfta fram bilden av mitt eget möte med Kristus och känslan av att Gud bär mitt liv. Där någonstans kan vi mötas. Där finns det som är djupare än någon mänsklig vallgrav, som når längre än avståndet mellan slavar och fria och som når högre än något hinder på vägen.

Åter blir bilderna ordlösa i Filemons inre. Gångna dagar passerar revy. Han känner doften av damm, svett och kläder i den trånga lokalen där han första gången hörde berättelsen om Kristus. Han känner hustruns hand i sin, hon som tagit honom med sig. Han känner det trotsiga hopp som tänts i honom den stunden, en glädje över livet som han länge hade saknat och en märklig kärlek till allt och alla.

På nytt hör han tilltalet som kommit ur missionärens mun, men som var Guds eget ord till honom. Han känner kraften, ljuset och värmen i det möte som befriar.

Så får tankarna ord igen. Vi kan mötas, Onesimos och jag, tänker Filemon. Lika inför Gud, i den värld där allt är nära. Där kan vi mötas i vår kärlek till alla de heliga, som Paulus skriver.

Jag har inte alltid lyckats hålla bilderna levande. Jag har varit långsam och blir det kanske igen. Jag kan att tappa siktet. Men nu vet jag vart jag ska gå för att hitta riktningen och känslan: tillbaka till min egen erfarenhet av den Gud som bär allt. Så kan närheten till Kristus bära oss båda. Så kan en fri man och hans tjänare nå varandra i ett möte som befriar, både honom och mig.

Apfias tankar

Naturligtvis är Apfia med, när Filemon läser brevet från Paulus, det brev som deras förrymde slav Onesimos hade med sig när han kom tillbaka till dem. Redan första gången han läser det är hon med och när han sedan läser upp det i församlingen som möts i Archippos hus, då är hon också där. Hon är ju också en av brevvets adressater och det är helt i sin ordning.

Det var ju faktiskt hon som från början drog med sig Filemon till möten i den nya tron och det nya sättet att tänka. Det var ju hon som först av dem båda hade upplevt mötet med Kristus, till gemenskap med Gud, gemenskap med kristna systrar och så småningom också till ny gemenskap med Filemon, hennes egen man.

Det var också hon som talat, från början lågmält, men så småningom alltmer högljutt om trons konsekvenser. Nog var det så att gifta kvinnor och män kunde resa runt tillsammans som apostlar?! Jo, hon kunde ju t.o.m. namnet på ett par av dem Prisca och Aquila, Andronikos och Junia! Nog var det så på andra håll att ogifta kvinnor kunde tjäna församlingen och ingen annan, och nog hände det i andra församlingar att slavar köptes fria?!

Så hade hon tänkt och talat och höjt rösten allt mer. Därför hade hon också fyllts av motstridiga känslor när Onesimos, deras hustjänare, en morgon var försvunnen. Visst hade hon anat längtan i hans blick många gånger. Visst hade hon uppmuntrat den med sina ord om frihet i Kristus. Så hade hon säkert på sitt sätt bidragit till att han rymde. Borde hon i så fall sörja det? Eller borde hon kanske glädjas, eller oroa sig för Onesimos skull?

Ja, det hade varit en tid av motstridiga känslor: sorg och glädje, oro och förväntan, när Onesimos försvann. Därför var det på sätt och vis skönt att Onesimos nu kommit tillbaka, på eget bevåg och med ett brev från Paulus i packningen. Det var skönt, men det var inte lugnet som infann sig, det visste hon. Istället gick äventyret in i ett nytt skede för Onesimon, för Filemon och för henne själv.

Här måste hennes egen vandring och Onesimos vandring mötas på ett tydligare sätt än förut. Hon måste använda den frihet hon vunnit i tron för att försvara hans rätt till frihet. Bara så kan huset fungera på ett sätt som hon önskar och som deras tjänare behöver.

Apfia hör till de kvinnor som kunnat ta till sig den nya tron tillsammans med sin man. Hon har en man som gått henne till mötes i mycket av det nya. Hon känner sig lyckligt lottad.

Tidigt fick hon inspiration av att möta de andra kvinnorna i församlingen och samtala med dem. Hon fick höra utmanande ord om likhet mellan man och kvinna. Hon fick uppdrag att tala och be offentligt. Och allt detta hade inte gjort det svårare för henne och Filemon att mötas. Tvärtom hade deras samvaro fördjupats, så som kan ske i bästa fall.

Så hade också han funnit ny glädje och nytt mod i mötet med Kristus. Också i honom hade det funnits något som behövde befrias, upprättas och förnyas. Så stod hon inte ensam i sin önskan att förverkliga den nya friheten i vardagens liv.

Därför finns det hopp också för Onesimos, vår förrymde slav, tänker Apfia och känner samtidigt det ansvar hon själv har för honom. Jag vet var jag kan möta honom, tänker hon. Vi har samma upplevelse i grunden. Vi har båda känt oss bundna och

låsta som livet var förut och vi har båda upplevt ett möte som befriar. Vi har båda upplevt att den inre befrielsen måste mötas av en yttre frihet. Här är inte längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna.

Jag har fått min frihet. Så som Filemon varit lyhörd för min tro och min vandring måste vi nu tillsammans vara lyhörda för Onesimos. Fast jag aldrig varit ofri på samma sätt som Onesimos, har han ändå en bundsförvant i den ofrihet jag själv har känt och blivit fri ifrån. Någonstans vet jag att Onesimos frihet från mindervärde och fångenskap har en bundsförvant i varje människa som upplevt möten till befrielse och liv.

Någonstans vet jag att vi som nåtts av evangeliet, av Guds befriande kärlek, också måste göra verklighet av detta i vår vardag. Jag vet att också Filemons och mitt möte med vår forne slav hör med till det sammanhanget och ska bli till att möte som befriar, både honom och oss.

Befriad till tjänst

Fem fantasier utifrån sista kapitlet i Paulus brev till Rom

Paulus tankar

Tack, Tertius! Utan din skrivhjälp hade jag aldrig kunnat författa ett så här långt brev. Det måste vara det mest innehållsrika brev jag skrivit någon gång, och tid tog det också.

Men det känns härligt att för en gångs skull få ge hela bilden, att få lägga fram bredden och vidden i tankarna i ljuset av en konkret situation som den i Rom. För det är ju där trosutläggningen hör hemma, där de konkreta frågorna ställs och de praktiska problemen måste belysas.

Finns det förresten ett bättre tillfälle att få ge en helhetsbild än just nu, när framtiden är som mest osäker? Och finns det bättre adressater för ett sådant brev än de kristna i Rom?

Men du, Tertius, nu var det en sak till. Jag vet inte om jag kan be dig om det, men tror du att du skulle kunna göra en extra kopia av brevet, fast det tar både tid och kraft? En kopia ska direkt till Rom, förstås. Jag skall ju dit så snart jag varit i Jerusalem. Och Foibe, som reser till Rom redan nu, tar säkert med sig brevet, om vi ber henne vänligt. Hon kan ju ha nytta av det själv också, så som vi har formulerat hälsningen.

Men nog vore det bra om vi också hade en kopia av brevet med oss till Jerusalem. Visst förstod du att jag hade det i åtanke när jag formulerade avsnitten i mitten av brevet, som ledde fram till orden om hela Israels slutliga räddning. Det kan ju

vara god läsning inte bara för de judekristna i Rom, utan också för dem vi ska möta i Jerusalem.

Har vi med oss en kopia av brevet och kan säga att den andra kopian redan har gått iväg till Rom, då har de ju skäl att lyssna till oss en extra gång, dels för att vi har kontakter med självas-te Rom och dels för brevets innehåll, att judars och hedningars räddning inte står i motsats till varandra och att mitt evangelium till hedningarna hör samman med evangeliet till Guds eget folk.

Jo, så måste det nog bli, mumlar Paulus, utan att egentligen invänta sekreterarens svar på den fråga han ställt. I stället försjunker han i tankar om den tro och de lärosatser han lagt fram i brevet. Det är kanske naturligt, när man ansträngt sig och försökt hålla skärpan, att man efteråt blir lite matt och låter tankarna sväva lite friare kring det man skrivit och formulerat.

Det känns bra, tänker Paulus, att ha fått formulera synen på hedningar och judar från båda håll. Först försvara de hednakristnas rätt och sedan de judekristnas. Och jag tycker om att koncentrera mig på den fråga där evangeliet blivit som tydligast för mig själv, tänker han, frågan om alla folks likhet inför Gud och likställdhet i den kristna tron.

Det är min kallelse! Det är den tjänst jag blev befriad till i mötet med den uppståndne Herren, att förkunna evangeliet för hedningarna, det lagfria evangeliet utan begränsningar.

Andra frågor kan bli för svåra ibland, när folk undrar om den ena eller andra slavens rätt att köpas fri, eller när kvinnorna i en församling som den i Korinth tar sig friheter som männen inte kan tåla. Då vet man ju inte riktigt vilket ben man ska stå

på, tänker Paulus. Evangeliet är ju viktigast, men om allt för stor frihet skrämmer människor och om ordning och reda kan gynna evangeliets sak? Ja, då är det inte lika lätt att vara tydlig, tänker Paulus.

Därför hade det varit skönt för Paulus att få diktera det här brevet. Fast han aldrig varit i Rom kände han ju till så mycket om den konkreta situationen där som att den ömsesidiga respekten mellan judar och greker måste stärkas. Det var ju allmänt känt att alla judar hade utvisats från Rom. Då hade de hednakristna fått ta över styret i församlingen som de judekristna dittills skött. Och nu när de judekristna var tillbaka blev det konkurrens om makten, med anspråk från båda håll.

Inte minst Prisca hade hållit Paulus underrättad om läget bland de kristna i staden. Men samtidigt visste han tillräckligt *lite* om enskilda stridsfrågor i församlingarna där. Därför kunde han koncentrera sig på den fråga han brinner för: frälsningen för alla folk, rättfärdighet genom tro för jude men också för grek. Och han slapp ta upp de andra lite känsligare spörsmålen, där andra kunde vara mer radikala än han själv.

Det är skönt, tänker Paulus, men blir också en smula självkritisk, när han ser på sig själv och sin roll. Det är typiskt mig, tänker han. Jag vill vara mest radikal av alla. Jag vill framställa Petrus som alltför kompromissvillig, som i brevet till Galatien. Och när jag tvingas ta upp frågor där jag själv kompromissar, som när det gällde kvinnorna i Korinth, då blir jag aldrig riktigt nöjd med resultatet.

Efter denna suck av självkritik blandat med självömkan blir Paulus åter medveten om rummet han sitter i och Tertius som väntar besked. Jo, tänker Paulus, nu har det i alla fall blivit ett brev som innehåller just den fråga jag helst vill driva, med en

bild av mig som jag gärna vill bli känd och erkänd för. Så då får det bli två kopior av brevet helt enkelt. Den ena går till Rom och den andra tar jag med mig till Jerusalem. Det kan man kalla spridning bland auktoriteter av alla slag.

Så kan de få läsa om fällande dom för alla, men också frikännande och liv för alla människor. Så kan de få begrunda alla människors likhet som på en gång syndare och rättfärdiga. Inte genom lagen men av nåd. Inte genom vår lydnad utan genom Jesus Kristus, som dog för alla.

Så får det bli, tänker Paulus. Och Tertius, som förstår att tolka Paulus minspel, är redan igång med att ställa i ordning en kopia av brevet han tecknat.

Foibes tankar

När Foibe kommer till Rom har hon brevet från Paulus med sig. Hon är glad över brevet. För en gångs skull har Paulus uttryckt sig om henne och det känns skönt.

Det är bra att ha brevet med sig också, för som kvinna vet man ju aldrig hur man blir mottagen på ett nytt ställe. Visst finns det viktiga kvinnor bland de kristna i Rom, det vet hon ju. Och de tar säkert emot henne med glädje. Men inte vet man hur männen ska reagera. Därför är det bra att ha Paulus ord med sig i packningen.

Foibe frågar sig hur många som kommer att lägga märke till vad han skriver om henne. Han nämner henne som diakon i församlingen i Kenchreai, och hur ofta nämner Paulus diakoner i sina brev? Hon kan inte påminna sig att han kallar någon annan än sig själv, Apollos eller Timotheus för diakon. Kommer de då förstå vilken roll hon spelat i sin församling?

Sedan skriver han att *de* ska hjälpa *mig*, tänker Foibe. De ska hjälpa mig med allt jag kan begära. Det står inget om att jag ska hjälpa dem. Det ligger faktiskt en position i det också.

Han berömmar mig när han säger att jag har varit ett stöd för många. Och sedan erkänner han rakt upp och ner att han själv har haft stöd av mig. Nog är det sant, men jag trodde kanske aldrig jag skulle få det nedskrivet att jag varit ett stöd för Paulus.

Foibe försjunker djupare i tankarna. Minnesbilderna börjar rulla. Hon minns stämningen på de församlingsmöten hon ordnat tillsammans med Paulus. Inte var det lätt alla gånger.

En trång lokal kunde det vara, full av folk. Härlig lovsång med hätska diskussioner. Nog har hon fått försvara Paulus ibland – som när ordningens män opponerat sig mot hans sätt att utlägga evangeliet. De har kallat hans lagfria evangelium för ett laglöst evangelium och anklagat honom för att sprida dålig moral omkring sig. De har antytt att den stora nåd han talar om snarast leder till stor synd.

Inte har han haft så lätt att freda sig alla gånger, Paulus. Men Foibe har försvarat honom. Hon förstod vad som stod på spel. Frihet i en fråga hör ihop med öppenhet i andra frågor. Om man stänger dörren för de hednakristna och tvingar dem att omskäras, då är det bara en tidsfråga innan slaverna åter tvingas att underkasta sig sina herrar. Då berövar man snart också kvinnorna det svängrum de vunnit i de kristna församlingarna, både de gifta och de ogifta, fast på olika sätt.

Man kommer att tala om gammal god sed eller ordning och reda. Man kommer att hänvisa till förnuftet och naturens ordning. Och att sunt förnuft brukar betyda manlig makt, det har Foibe för länge sedan fått erfara. Och det ville hon inte känna mer av.

Därför har Foibe många gånger rest sig och tagit ton. Hon har försvarat Paulus med all sin kraft, omvittnat hans seriösa sida, betygat den goda moralen i församlingen och förklarat att livet i Kristus på inget sätt leder till lösaktighet. Tvärtom lever man enligt Paulus lagfria evangelium i en fördjupad gemenskap, med kärleken som ledstjärna i ord och handling.

Foibe fick kvinnorna med sig – och de friköpta slaverna förstås. Men med sitt kraftfulla och ändå lugna sätt fick hon dessutom många av de fria männen att lyssna. Mer än en gång lyckades hon vända stämningen på mötet till Paulus fördel.

Mer än en gång uttryckte han sin tacksamhet till henne, när mötet var över.

Därför känner hon en stark tillfredsställelse när hon nu kommer för att överlämna brevet från Paulus till de kristna i Rom och tänker på de rader han skrivit om henne. De har ett långt brev att läsa, vackert och välformulerat, med en sund framställning av den kristna tron. Och den som lyssnar ända till slutet skall också få höra sanna ord om henne och flera av hennes medsystrar.

”Jag vill lägga ett gott ord för vår syster Foibe, diakon i Kenchreais församling”, skriver han. ”Hon har varit ett stöd för många, också för mig”. Det är gott att sådana ord finns präntade i papyrusen, med Paulus som avsändare. Nu måste de ta emot mig på ett sätt som anstår de heliga. Och vad som är ännu viktigare; det blir tydligt ännu en gång att slavar är fria och kvinnor är befriade till tjänst för Kristus.

Priscas tankar

”Jag borde förstås vara glad”. Så tänker Prisca när hon lyssnar till brevet från Paulus och hör hälsningen till henne själv och Aquila. Hon borde bli glad över att nämnas tillsammans med sin man, och hon före honom dessutom. Hon borde bli glad över det tecken på vänskap som Paulus ger henne på detta sätt. Men den där obesvärade glädjen vill inte riktigt infinna sig.

Kanske känns det för mycket som att han vill dra fördel av deras vänskap. Han har alltid behövt den mer än hon. Eftersom vi har i stort sett samma yrke så är det ju naturligt att han fick bo hos oss, när vi var samtidigt i Korinth, tänker Prisca. Och när Apollos sedan efterträdde Paulus i staden, så var det jag och Aquila som gav honom undervisning om Guds väg.

Och nu vill Paulus ha vår hjälp på ännu ett sätt. För nog är det uppenbart att han hälsar till så många han bara kan, så här i slutet av sitt brev. Han gör det för att bygga upp ett förtroende och knyta band, eftersom han själv aldrig varit här i Rom. Det är så hon tänker, och det är kanske därför den där ogrumlade glädjen inte riktigt vill infinna sig.

Men å andra sidan, tänker Prisca, så har han fått till ett riktigt bra brev den här gången. Lite opersonligt är det förstås i långa stycken, men med ett bra innehåll. Skickligt håller han sig till de punkter han behärskar allra bäst, och lämnar de frågor där han kan bli lite otydlig.

Relationen till oss kvinnor har ju Paulus alltid haft lite svårt för. Han har tvingats acceptera vår position i församlingen, snarare än han drivit vår sak. Och när det gäller slavarnas situation så tycks hans åsikt växla. Det är bara vid ett par tillfällen som han jämfört likheten mellan jude och grek med likheten mellan slav och fri eller man och kvinna.

Därför blir det starkt på något vis, när han nu håller sig till sin stora fråga. Och nog är det hoppfullt, tänker Prisca, att läsa om hur hedningar och judar hör samman med varandra, sida vid sida. Guds eget folk som fått dominera så länge, är nu förminskat och ger utrymme för hedningarnas räddning. Men när hedningarnas nått fram i fullt antal, då skall hela Israel räddas.

Finns det kanske en likhet vad gäller man och kvinna? Mannen som dominerat så länge, måste lämna plats för kvinnan, för att de till sist skall mötas inför Gud och inför varandra.

Så leder tankarna Prisca på många spännande färder, när hon lyssnar till brevet. Och hur skall hon tänka nu? Kanske hoppas Paulus att åter få bo hos oss, fast han inte säger det rakt ut, tänker hon. Aquila och jag har vågat livet för honom, skriver han. Och det är faktiskt sant på mer än ett sätt.

Därför hör vi också ihop på djupet som syskon och medarbetare i tron. Och så skriver han en sak till. Inte bara han själv, utan hela församlingen tackar oss. Jo, visst kan han få bo här när han kommer hit, om han skulle vilja det.

Aquilas tankar

Också Aquila är med när brevet första gången blir uppläst i församlingen i Rom. Också han gläds över innehållet i stort och nästan lika mycket över hälsningen. Det är alltid en bekräftelse att bli nämnd, och särskilt tillsammans med sin hustru, tänker Aquila.

Prisca och Aquila har samma yrke och har alltid funnit en djup glädje i att arbeta tillsammans. Andra kunde förstås tycka att det var lite underligt, särskilt under den första tiden, när vi var nygifta. Borde inte frun sköta huset och mannen arbeta mer utåtriktat, det var vad de hade sagt, både hennes och hans föräldrar. Det är ju regel i hela det romerska riket...

Därför hade det varit så skönt när de tillsammans funnit sig till rätta i den kristna tron. Här var det ju accepterat på ett annat sätt att kvinnor och män hade samma sysslor. Ogifta kvinnor kunde tjäna församlingen och gifta kvinnor och män kunde arbeta tillsammans både i vardagens yrke och trons sammanhang.

För Aquila hade det varit en stor befrielse och han minns hur lycklig han var den första gången han hört Andronikos och Junia undervisa tillsammans. Vad de hade sagt minns han inte mycket av, men bilden av de två tillsammans där på podiet hade etsat sig fast i hans minne.

Glädjen han känt hade tagit sig rent fysiska uttryck och hans kropp mindes dem ännu. Pulsen hade ökat, han röd och frös samtidigt som han blev varm inombords. Hela

han ansikte hade spruckit upp i det varmaste leende han känt. Han hade sneplat på Prisca som stod där bredvid honom i den rymliga men ändå välfyllda salen. Hon hade sett i hans ögon något av vad han tänkte, och hon hade smugit sin hand i hans.

Aquila försöker erinra sig vad han tänkte i den stunden, men inga ord dyker upp i minnet. Däremot den överväldigande känslan att här är allt möjligt. Här kan man och kvinna arbeta tillsammans inte bara på det tysta och nästan fördolda sätt som han och Prisca varit vana vid, utan uppträda offentligt tillsammans inför hela församlingen.

Den befrielsen Aquila kände hade flera bottnar och rörde både den vardagliga samvaron och en djupare gemenskap. Prisca var ju den av dem som hade det bästa läshuvudet. När det gällde sadelmakandet var de väldigt jämspelta, men i fråga om ekonomi och räkenskaper var hon honom överlägsen.

Detta hade varit svårt inte minst för hans egen far att acceptera. Det passade sig liksom inte att diskutera ekonomi med sin sonhustru. Och ännu svårare hade omgivningen haft när Prisca hade fört över vardagliga samtal till frågor om filosofi och moral. Sådant diskuterade man inte män och kvinnor emellan. Och inte hade det gjort saken bättre att hon var både snabbtänkt och klok.

Den första tiden i den kristna gemenskapen hade därför varit förlösande för Aquila. Äntligen var de hemma i den värld som Prisca och han var födda för och hade längtat till och drömt om. I denna miljö kunde både han och hon

vara sig själva och allt mer få växa in i de uppgifter som passade dem. Här fanns människor som såg och uppskattade deras olika gåvor.

Och nog är väl hälsningen till dem i Paulus brev en bekräftelse på allt detta. Hälsa Prisca och Aquila, mina medarbetare i Kristus Jesus, skriver han. De har vågat livet för mig och intet bara jag utan alla hednakristna församlingar tackar dem.

Här omnämns vi båda tillsammans, sida vid sida, med allt vad vi är och gör. Det är vad Aquila tänker. Och nog är det på sin plats att Prisca nämns först.

Junias tankar

I vanlig ordning kommer Junia till mötet tillsammans med sin man Andronikos. Och hon hör när Foibe läser upp brevet från Paulus i församlingen. Hon lyssnar till hela dess innehåll och registrerar även orden om Andronikos och henne själv.

Det är sant som han skriver, tänker Junia, att Andronikos och jag bekämt oss till Kristus före Paulus. Man kan undra varför han poängterar det. Kanske är han bara hövlig och värdsam. Kanske ser han en parallell. Vi blev kristna före honom och har tagit emot honom väl. Nu finns vi i Rom dit han ännu inte kommit. Men säkert skall vi ta emot honom väl också här.

Hon blir glad över att själv bli omnämnd, lite stolt kanske över sig själv, men faktiskt ännu gladare över att Paulus uttrycker sig tydligt och klart på denna punkt. Nu får hela församlingen höra att både hon och Andronikos är högt ansedda som apostlar. Ja, nu finns det nedskrivet dessutom.

Hon känner inte till att Paulus har benämnt en kvinna som apostel i något av sina brev förut. Alla vet ju att språkbruket växlar. Några säger apostlar bara om de tolv som vandrade med Jesus. Men Paulus kan kalla sig själv för apostel och Apollos med för den delen. Och själv är Junia erkänd som apostel lika väl som Paulus. Ändå är det skönt att han tillstår det.

Ja, hon är glad över att han vågat skriva så och stolt över att omnämnas på detta sätt i ett av Paulus brev. De brukar ju bli flitigt lästa och inget talar väl för att detta långa brev, skickat till självaste Rom, skulle bli mindre betydelsefullt.

Junias tankar sträcker sig mot framtiden. Hur skall det gå för vår kristna gemenskap, undrar hon. Rörelsen växer stadigt. Fler och fler ansluter sig till vägen. Men att växa ger ju både möjligheter och svårigheter. Man kan undra vad som händer med insidan av en rörelse som växer så fort på utsidan.

Är det inte så att församlingens själ, trons ansikte och övertygelsens konsekvenser i vardagslivet har kommit att skifta allt mer när rörelsen växt? Konflikterna är många och utrymme skapas för olika grupperingar, profiler och till och med partier bland de troende.

Personligen värnar Junia allra mest om kvinnornas och de ofria männens sak. Den inre och yttre befrielsen hör så nära samman, och så var det från början. Men nu har det kommit röster om att man borde vara mer lyhörd för omvärlden, följsam mot samhället och foglig inför överheten.

I det avseendet är det nya brevet en besvikelse. I sin ambition att vara alla till lags skriver Paulus att all överhet är av Gud. Lägg samman det med hans ord i brevet till Korinth om att kvinnan skall tiga vid sammankomsterna och du har satt livsfarliga vapen i händerna på dem som vill bromsa befrielsen och återskapa ordningen, tänker Junia.

Vi som var där vet ju att hur det är med Paulus ord om kvinnorna. Han har alltid haft svårt att släppa kontrollen. Han vill helst själv vara den drivande i varje stund. Så länge han får föra de utestängdas talan så är allt frid och fröjd. Men han har det svårare när andra går före och bryter mark framför honom. Då vill han gärna hålla tillbaka, hur rätt föregångarna än har.

När Junia läser Paulus brev vill hon helst lyfta fram alla ord och tankar om det lagfria evangeliet. Hon har ju mött hans kamp för de hednakristnas sak och känner iver om orden i hans brev. Men hon vill också lyfta fram andra sidor av det lagfria evangeliet. Ibland vill även hednakristna män, som själva gläds över sin nyvunna likställdhet med Guds folk, förneka både kvinnors och slavars möjligheter att uppleva sann befrielse.

Därför är det ännu viktigare, tänker Junia, att det nu finns på pränt, med Paulus den stora brevskrivarens underskrift: Foibe skall kallas diakon. Prisca är Paulus medarbetare tillsammans med Aquila. Maria har gjort stora insatser för församlingen. Och jag, Junia, är högt ansedd som apostel precis som min man Andronikos. Det skall mycket till innan man lyckas suddas ut sådana ord och gå förbi ett sådant vittnesbörd.